

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 144/03-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť M. W., bytom T., a T. W., bytom T., zastúpených advokátom JUDr. L. M., B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 1163/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 1163/94 p o r u š i l právo M. W. a T. W., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. M. W. a T. W. p r i z n á v a primerané finančné zadostučinenie každému v sume 60 000 Sk (slovom šesťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Trenčíne povinný im vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. M. W. a T. W. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 10 504 Sk (slovom desaťtisícpäťstoštyri slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Trenčíne povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. Ľudovíta Mráza č. 7552/1200 vedený v UniBanke, a. s., Bratislava do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 20. augusta 2003 č. k. I. ÚS 144/03-10 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. W., bytom T., a T. W., bytom T. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu v Trenčíne (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 1163/94.

Zo sťažnosti vyplynulo, že právna predchodkyňa sťažovateľov R. W. podala 26. augusta 1994 okresnému súdu žalobu, ktorou sa domáhala určiť, že je ako dedička I. T. spoluvlastníčkou nehnuteľností, na ktoré sa mal viazať jej reštitučný nárok na vydanie nehnuteľností. Do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu okresný súd o návrhu žalobkyne o určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam nerozhodol a nerozhodol ani o jej procesných návrhoch v predmetnej veci, a to o návrhu na vydanie predbežného opatrenia z 21. februára 1996 a o návrhu na zámenu účastníkov konania a zmenu petitu žalobného návrhu z 2. marca 1998. Podľa tvrdenia sťažovateľov za obdobie viac ako 8 rokov od podania žaloby súd určil iba 2 termíny pojednávania, a to na 15. jún 1999 (z dôvodu hospitalizácie R. W. a oneskoreného doručenia predvolania bol súd požiadaný o zrušenie termínu pojednávania) a na 9. september 1999 (pojednávanie sa neuskutočnilo, pretože R. W. zomrela).

Osvedčenie o dedičstve bolo okresnému súdu zaslané 18. júla 2000, avšak okresný súd zostal podľa sťažovateľov aj naďalej nečinný. Na prietahy v konaní upozornila ešte R. W. listom z 21. mája 1999. Predsedníčka okresného súdu síce prietahy v konaní konštatovala, avšak ospravedlnila ich personálnou skladbou súdu.

Sťažovatelia ako právni nástupcovia po R. W. sa so sťažnosťou z 8. decembra 2000 v tejto veci obrátili na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu, pretože podľa ich názoru bolo porušené ich právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov obsiahnuté v čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na to, aby ich záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom, obsiahnuté v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Po poučení tajomníka Európskeho súdu pre ľudské práva z 19. februára 2003 o povinnosti vyčerpania vnútroštátnych opravných prostriedkov podali sťažovatelia sťažnosť podľa čl. 127 ústavy ústavnému súdu. Navrhli, aby ústavný súd vydal toto rozhodnutie:

„1. Základné právo M. W. a T. W. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 1163/94 porušené bolo.

2. Okresnému súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 1163/94 prikazuje konať bez zbytočných prietahov.

3. M. W. a T. W. priznáva každému primerané finančné zadostučinenie v sume 100.000.- Sk, ktoré je Okresný súd v Trenčíne povinný vyplatiť M. W. a T. W. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. W. a T. W. priznáva úhradu trov konania spočívajúcu v nákladoch právneho zastúpenia v sume spolu 8.796.- Sk.“

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou JUDr. M. T., listom zo 6. októbra 2003 sp. zn. Spr 1004/2003 a právny zástupca sťažovateľov listom z 31. októbra 2003.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedla, že:

„(...) Žaloba o určenie vlastníctva R. W. proti Liečebným kúpeľom v Trenčianskych Tepliaciach bola podaná 31. 08. 1994. Bola pridelená JUDr. M., ktorá prvý termín

pojednávania určila na 29. 04. 1996. Pojednávanie sa nekonalo z dôvodu žiadosti právneho zástupcu žalobkyne z dôvodu jej hospitalizácie. Na žiadosť Krajskej prokuratúry v Bratislave bol spis zapožičaný do konca r. 1996 k sp. zn. Kc 4029/96 z dôvodu podnetu žalobkyne na sťažnosť pre porušenie zákona v inej právnej veci.

Od 01. 01. 1997 odišla JUDr. M. v dôsledku územnosprávnej reorganizácie na novovytvorený Krajský súd v Trenčíne. Vec bola pridelená JUDr. Č. Ďalší termín pojednávania bol určený na 15. 06. 1999. Opätovne sa ho žalobkyňa nezúčastnila a jej právny zástupca požiadal o odročenie termínu pojednávania. Nový termín pojednávania určený na 09. 09. 1999 bol odročený z dôvodu úmrtia žalobkyne.

Od 01. 01. 2000 bola zákonná sudkyňa JUDr. Č. preložená na stáž Krajského súdu v Trenčíne. Spis po jej odchode bol pridelený Mgr. K. Okruh dedičov po zomrelej žalobkyňi oznámil jej právny zástupca súdu 19. 07. 2000. V dôsledku odchodu Mgr. K. na materskú dovolenku bol spis pridelený 02. 07. 2001 JUDr. J., ktorá v tom čase mala v oddelení okolo 800 spisov (aj z oddelení E, Er, Ro). Takýto počet spisov mal vo svojom oddelení každý sudca tunajšieho súdu.

Dňa 04. 01. 2002 bola JUDr. J. upozornená predsedníčkou okresného súdu (v súvislosti s kontrolou vecí starších ako 3 roky) na dĺžku trvania konania, ktoré uplynulo od podania žaloby.

Dňa 16. 01. 2002 urobila JUDr. J. v predmetnej veci úradný záznam o tom, že nebol vyrubený súdny poplatok, ani rozhodnuté o návrhu na zmenu účastníkov konania a o návrhu na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov.

Dňa 26. 03. 2002 urobila ďalší úradný záznam o tom, že jej uplynulo 4-ročné funkčné obdobie pre výkon funkcie sudcu.

Dňa 01. 07. 2002 vyžiadala zapožičanie spisu od Okresného súdu Trnava a vyžiadala doklady z katastrálneho úradu. Doklady boli súdu doručené 26. 09. 2002.

Na 12. 05. 2003 určila JUDr. J. termín výsluchu právneho zástupcu žalobkyne za účelom zistenia, či trvá na svojom návrhu na zmenu účastníkov a predloženia rozhodnutia o prejednaní dedičstva po R. W. Určila lehotu 10 dní na stanovisko právneho zástupcu dedičov po R. W.

Dňa 10. 06. 2003 vydala zákonná sudkyňa uznesenie pod č. k. 8 C 1163/1994-163, ktorým pripustila zmenu účastníkov a zmenu žalobného petitu. Toto rozhodnutie napadla

odvolaním žalovaná 2/, a to dňa 10. 07. 2003. Z tohoto dôvodu bol spis dňa 16. 07. 2003 predložený Krajskému súdu v Trenčíne. Doposiaľ nebol tunajšiemu súdu vrátený.

V súvislosti s prietahmi v konaní si dovoľujem poukázať na skutočnosť, že od územnosprávnej reorganizácie súdu v roku 1996 je tunajší súd personálne poddimenzovaný. V rokoch 1997-2000 mal každý sudca okolo 1.000 spisov. V roku 2000 na tunajšom súde pracovalo iba 13 z 23 sudcov. Počet spisov pripadajúcich na každého sudcu bol 800. Vzhľadom na tento stav nebolo možné prijať žiadne účinné opatrenia na zabránenie prietahov, pretože v kompetencii predsedu súdu nie je zabezpečiť dostatočný počet sudcov alebo zabrániť ich preloženi na iný súd. Pri uvedených počtoch vecí pripadajúcich na jedného sudcu nie je možné konať plynulo a rýchle vo všetkých veciach.

Nestotožňujem sa s názorom sťažovateľov, že v konkrétnom prípade nejde o zložitú vec, pretože pre rozhodnutie vo veci samej je nevyhnutné nielen posudzovanie platnosti právnych úkonov podľa predpisu z roku 1948 - 51, ale aj vyriešenie predbežnej otázky týkajúcej sa reštitučných nárokov a prechodu vlastníckeho práva z právnych predchodcov žalobcov.

O komplikovanosti predmetného spisu svedčia i spisy 8 C 1639/93 a 8 C 1429/91, z ktorých sa najmä prvý spis týka tých istých pozemnoknižných parciel a riešil reštitučný návrh jednej zo žalovaných v konaní 8 C 1163/94.

Ani ich tvrdenie, že nezapríčinili odročovanie veci a predlžovanie konania, nie je celkom pravdivé. Dňa 29. 04. 1996 sa nekonalo pojednávanie preto, že o odročenie pojednávania požiadal zástupca pôvodnej žalobkyne. I keď táto bola hospitalizovaná, nič nebránilo jej právnomu zástupcovi pojednávania sa zúčastniť a zastupovať na ňom oprávnené záujmy svojej klientky. Tak isto sa nezúčastnil pojednávania dňa 15. 06. 1999 s odôvodnením, že mal krátku dobu na prípravu pojednávania. Vzhľadom k tomu, že od podania žaloby v roku 1994 sa nevykonávali žiadne dôkazy, ani výsluchy účastníkov, nemožno toto jeho ospravedlnenie akceptovať. Najmä ak tvrdí, že mu išlo o urýchlené vybavenie veci.

Tomu, že k prietahom (najmä pokiaľ ide o účastníkov konania) prispeli žalobcovia, svedčí i vyjadrenie ich právneho zástupcu pri výsluchu dňa 12. 05. 2003, keď uviedol, že nevedel, kto je zapísaný ako vlastník v katastri nehnuteľností. Okruh účastníkov konania (najmä ich pasívnu legitimáciu) stanovuje predovšetkým ten, kto sa domáha vlastníckeho

práva. Žaloba o určenie vlastníctva v tomto prípade musí smerovať proti tomu, kto je zapísaný v liste vlastníctva ako vlastník, resp. proti tomu, kto vlastníctvo žalobcov popiera (ak je na tom právny záujem).

Výšku priznania finančného zadosťučinenia sťažovateľom v predmetnej veci ponechávam, vzhľadom na uvedené skutočnosti, na rozhodnutie ústavného súdu.“

Právny zástupca sťažovateľov vo svojom liste z 31. októbra 2003 zaujal k uvedenému vyjadreniu predsedníčky okresného súdu nasledovné stanovisko:

„K zaslanému vyjadreniu Okresného súdu v Trenčíne vo veci sťažnosti mojich mandantov uvádzam, že samotné toto vyjadrenie nespochybňuje, že došlo k prietahom v konaní pred súdom o návrhu pána M. W. a spol., resp. ich právnej predchodkyne a tým aj k porušeniu ich základných práv na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a na prejednanie veci v primeranej lehote.

V tejto súvislosti si dovoľujem poukázať na formálny prístup predchádzajúcich zákonných sudcov k podanému návrhu a k právam navrhovateľky, ale aj samotnej predsedníčky súdu k vybaveniu jej sťažnosti.

Predsedníčka súdu ako zavinenie, že sa vo veci nekonalo z dôvodu na strane právneho zástupcu, uvádza dva prípady jeho žiadosti o odročenie pojednávania, keď termín pojednávania bol určený v čase hospitalizácie navrhovateľky, resp. keď došlo k úmrtiu navrhovateľky. Je nesporné, že súd bez výsluchu navrhovateľky, a k tomu za jej života nedošlo vôbec, by vo veci konať a rozhodnúť nemohol a navyiac akékoľvek pojednávanie za stavu, keď zákonný sudca nepoznal zrejme obsah spisového materiálu (dôkazom tohoto tvrdenia je skutočnosť, že o návrhoch navrhovateľky na vydanie predbežného opatrenia, na zámenu účastníkov a zmenu žalobného návrhu nebolo rozhodnuté) by bolo vyslovene formálne a muselo by sa zopakovať. Na takomto pojednávaní by súd bol konal s účastníkom, ktorý už nemal byť účastníkom konania, a to aj vzhľadom na zmenu vlastníctva nehnuteľných vecí a návrhu na zámenu účastníkov (Sl. liečebné kúpele, š. p.) a naopak nekonal s fyzickou osobou, ktorá mala byť v dôsledku navrhnutej zámeny a zmeny žalobného návrhu účastníkom konania (M. S.). Výsledok takéhoto pojednávania pre rozhodnutie vo veci samej by nielenže nebol prínosom, ale navyiac by bol aj nevhodný.

Dávam do pozornosti ďalej aj tú skutočnosť, že predsedníčka súdu na základe sťažnosti navrhovateľky p. W. adresovanej predsedovi krajského súdu, dňa 28. 5. 1999 potvrdila odôvodnenosť sťažnosti a zákonná sudkyňa už dňa 3. 6. 1999 (exp. 8. 6. 1999) určila termín pojednávania vo veci na deň 15. 6. 1999. Keďže o návrhoch navrhovateľky vo veci samej rozhodnuté nebolo, išlo teda len o formálny prístup súdu k právam navrhovateľky, ako účastníčky konania, ale aj k vybaveniu jej sťažnosti, keď urýchlenným určením termínu pojednávania sa malo iba zabrániť, aby sa navrhovateľka nemohla ďalej sťažovať, že súd v jej právnej veci nekoná. Potvrďuje to aj skutočnosť, že súd na dve žiadosti z roku 1998 (podané navrhovateľkou a osobitne aj právnym zástupcom) o určenie termínu pojednávania vôbec nereagoval a zostal nečinný.

Konštatovanie predsedníčky súdu, že právny zástupca nevedel dňa 12. 5. 2003, kto je súčasným vlastníkom nehnuteľností, je bezpredmetné a to z hľadiska návrhu na zmenu žalobného návrhu a zámenu účastníkov konania podaného navrhovateľkou už vo februári 1998, čoho dôkazom je aj formulácia samotného uvedeného návrhu.

Záverom chcem uviesť, že pravdepodobne ako jediná, z doteraz vo veci konajúcich zákonných sudcov, až súčasná zákonná sudkyňa JUDr. G. J. sa podrobne oboznámila so spisovým materiálom vo veci samej, čoho dôkazom je aj jej rozhodnutie vydané dňa 10. 6. 2003 na základe návrhu navrhovateľky z februára 1998.

Súčasne na základe výzvy oznamujem Ústavnému súdu SR, že netrvám na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Pokiaľ ide o trovy právneho zastúpenia tieto si uplatňujem za dva úkony právnej pomoci (prevzatie zastúpenia, vypracovanie sťažnosti na ÚS SR) vo výške tarifnej odmeny podľa § 13 ods. 8 vyhl. č. 163/2002 Z. z. zvýšenej o 20 % podľa § 17 ods. 2 cit. vyhl., celkom za jeden úkon 5.125.- Sk (zákl. sadzba 4.270.- Sk + 854.- Sk zvýš. o 20 %) a náhradu výdavkov podľa § 19 ods. 3 cit. vyhl. za každý úkon 128.- Sk. Trovy právneho zastúpenia sú spolu 10.504.- Sk. Môj účet v UniBanke, a. s. Bratislava.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie

veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 113/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 1163/94:

Dňa 31. augusta 1994 podala právna predchodkyňa sťažovateľov – R. W. (ďalej len „žalobkyňa“) okresnému súdu žalobný návrh o určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam proti Slovenským liečebným kúpeľom, š. p., Trenčianske Teplice (ďalej aj „žalovaný“).

Dňa 6. septembra 1994 súd doručil rovnopis žaloby žalovanému, aby k nej v stanovenej lehote zaujal písomné stanovisko.

Pretože žalobkyňa z titulu trov konania zaplatila iba 500 Sk, okresný súd 9. januára 1995 vyzval žalobkyňu, aby oznámila hodnotu predmetu konania, ktorá je určujúca pre výšku súdneho poplatku, ako aj pre výpočet trov konania.

Dňa 20. januára 1995 právny zástupca žalobkyne oznámil súdu hodnotu predmetu konania.

Dňa 20. januára 1995 okresný súd vyzval žalobkyňu na zaplatenie súdneho poplatku z návrhu vo výške 14 232 Sk v lehote 8 dní pod hrozbou zastavenia konania.

Dňa 31. januára 1995 žalobkyňa požiadala súd o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 2. februára 1995 súd zaslal žalobkyni tlačivo potvrdenia o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch na oslobodenie od súdnych poplatkov a vyzval ju, aby ho vrátila vyplnené v lehote 6 dní.

Dňa 21. februára 1996 žalobkyňa podala návrh na vydanie predbežného opatrenia.

Dňa 11. marca 1996 Krajská prokuratúra v Bratislave (ďalej len „krajská prokuratúra“) požiadala okresný súd o zapožičanie pripojeného spisu sp. zn. 8 C 1639/93 za účelom preskúmania podnetu na podanie dovolania.

Dňa 18. marca 1996 súd nariadil pojednávanie na 29. apríl 1996.

Dňa 9. apríla 1996 krajská prokuratúra opätovne žiadala o zapožičanie spisu sp. zn. 8 C 1639/93.

Dňa 26. apríla 1996 bolo okresnému súdu faxom doručené potvrdenie Fakultnej nemocnice v Trnave, internej kliniky, z ktorého vyplynulo že žalobkyňa vzhľadom na svoj nepriaznivý zdravotný stav nie je schopná zúčastniť sa súdneho pojednávania nariadeného na 29. apríl 1996.

Pojednávanie nariadené na 29. apríl 1996 bolo odročené na neurčito pre neprítomnosť účastníkov konania.

Dňa 2. mája 1996 okresný súd zaslal krajskej prokuratúre pripojený spis sp. zn. 8 C 1639/93 s tým, že ju zároveň požiadal o jeho vrátenie *„v lehote 30 dní, nakoľko v mesiaci júni 1996 bude stanovené pojednávanie.“*

Dňa 14. mája 1996 krajská prokuratúra oznámila súdu, že spis sp. zn. 8 C 1639/93 predložila Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) k sp. zn. VI Pz 123/96, ktorá spis vráti priamo po vybavení podnetu.

Dňa 9. decembra 1996 bol spis sp. zn. 8 C 1639/93 vrátený okresnému súdu z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) a v ten deň bolo súdu doručené uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. Mcdo 14/96 z 19. novembra 1996.

Dňa 2. marca 1998 žalobkyňa oznámila okresnému súdu zmenu účastníka na strane žalovaného a upravila petit svojho žalobného návrhu.

Dňa 28. mája 1999 bol v spise predsedníčkou okresného súdu vyhotovený nasledovný úradný záznam: „*V predmetnej veci je podaná sťažnosť na prieťahy. Vzhľadom k tomu, že od posledného úkonu súdu uplynuli takmer tri roky, je nevyhnutné začať konať plynule a rýchle. Kontrolu vykonám o mesiac.*“

Dňa 3. júna 1999 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 15. jún 1999.

Dňa 15. júna 1999 bolo pojednávanie odročené na neurčito za účelom opätovného predvolania účastníkov, pretože právny zástupca žalobkyne ospravedlnil neúčast' svojej mandantky na pojednávaní z dôvodu jej hospitalizácie a okrem toho súdu oznámil, že predvolanie na pojednávanie mu bolo doručené až 14. júna 1999, čo považoval za krátku dobu na prípravu na pojednávanie. Aj právny zástupca žalovanej strany ospravedlnil svoju neúčast' na tomto pojednávaní.

Dňa 15. júna 1999 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 9. september 1999.

Dňa 2. septembra 1999 predsedníčka okresného súdu pri kontrole plynulosti konania veci staršej ako dva roky urobila v spise nasledovný záznam: „*Vzhľadom na dobu, ktorá uplynula od podania žaloby je nevyhnutné konať vo veci plynule a rýchlo, vykonávať úkony smerujúce k ukončeniu veci.*“

Pojednávanie nariadené na 9. september 1999 bolo pre neprítomnosť účastníkov konania odročené na neurčito.

Dňa 21. septembra 1999 právny zástupca oznámil okresnému súdu, že žalobkyňa zomrela. Súčasne oznámil súdu, že ako dedičia prichádzajú do úvahy po neb. R. W. jej manžel M. W., syn T. W., teda sťažovatelia, a dcéra poručiťky G. M., rod. W.

Dňa 23. septembra 1999 právny zástupca sťažovateľov predložil súdu plnomocenstvá, ktoré mu udelili dedičia na zastupovanie v predmetnom pokračujúcom konaní pred súdom.

Dňa 24. marca 2000 okresný súd požiadal generálnu prokuratúru „*o vrátenie svojho spisu sp. zn. 8 C 1639/93, ktorý Vám bol dňa 9. 5. 1996 zaslaný Krajskou prokuratúrou Bratislava. Predmetný spis je potrebný pre rozhodnutie súdu o návrhu navrhovateľky v spore vedenom na tunajšom súde pod sp. zn. 8 C 1163/94, ktorý doposiaľ nebol ukončený a ku ktorému je žiadaný spis pripojený.*“

Generálna prokuratúra 5. mája 2000 oznámila okresnému súdu, že žiadaný spis 8 C 1639/93 predložila spolu s dovolaním najvyššiemu súdu 25. júna 1996 pod sp. zn. VI Pz 123/96-47. O dovolaní rozhodol najvyšší súd 19. novembra 1996 pod sp. zn. Mcdo 14/96 „*a uvedené spisy mal vrátiť v decembri 1996*“.

Dňa 5. mája 2000 konajúca sudkyňa dala kancelárii okresného súdu pokyn, aby pripojila spis tohto súdu sp. zn. 8 C 1639/93.

Dňa 7. júna 2000 predsedníčka okresného súdu vydala vo veci nasledovné opatrenie: „*V zmysle § 2 ods. 2, 3 vyhl. 66/1992 Zb. určujem presun celej agendy vybavovanej JUDr. Č. B. do oddelenia Mgr. P. K. s účinnosťou od 18. 5. 2000*“ s poznámkou „*Upozorňujem, že v predmetnej veci je nevyhnutné konať plynule a rýchle najmä vzhľadom ku skutočnosti, že od podania návrhu uplynula dlhšia doba.*“

Dňa 7. júna 2000 právny zástupca sťažovateľov doručil okresnému súdu fotokópiu potvrdenia Notárskeho úradu JUDr. Z. v Trnave č. Dnot 274/99 o tom, že ako dedičia zo zákona po zomrelej R. W. prichádzajú do úvahy jej manžel M. W. a deti G. M. a T. W.

Dňa 2. júla 2000 predsedníčka okresného súdu v súvislosti s dlhodobou práceneschopnosťou a následnou materskou dovolenkou Mgr. P. K. vydala vo veci opatrenie, ktorým pridělila na vybavenie JUDr. G. J. o. i. aj napadnutú vec sp. zn. 8 C 1163/94.

Dňa 19. júla 2000 právny zástupca sťažovateľov doručil okresnému súdu fotokópiu osvedčenia o dedičstve sp. zn. Dnot. 274/99, 11 D 1009/99 vydaného 11. júla 2000.

Zo dňa 4. januára 2002 sa nachádza v spise nasledovný záznam predsedníčky okresného súdu: „*Upozorňujem, že od pridelenia veci uplynula doba dlhšia ako pol roka bez úkonu, nie je rozhodnuté o PO! Vzhľadom k tomu, že od podania žaloby uplynulo viac ako 6 rokov, vykonám kontrolu opätovne o mesiac.*“

Dňa 16. januára 2002 spísala predsedníčka okresného súdu ďalší úradný záznam: „*Po preštudovaní spisu som zistila, že doposiaľ nebol vyrubený súdny poplatok z návrhu ani rozhodnuté o návrhu navrhovateľky z č. l. 25 na oslobodenie od súdnych poplatkov. Ďalej sa zisťuje, že doposiaľ nebolo rozhodnuté o návrhu na zámenu účastníkov z č. l. 46.*“

Dňa 16. januára 2002 konajúca sudkyňa dala kancelárii okresného súdu pokyn, aby realizovala úpravu sudkyne z č. 1. 66, t. j. aby pripojila spis okresného súdu sp. zn. 8 C 1639/93. Kancelária uvedenú úpravu konajúcej sudkyne realizovala.

Dňa 26. marca 2002 bol v spise vykonaný tento úradný záznam JUDr. G. J.: „*Dňom 26. 3. 2002 uplynulo zákonnej sudkyňi JUDr. G. J. štvorročné funkčné obdobie pre výkon sudcovskej funkcie. V dôsledku nekreovania Súdnej rady SR a tým znemožnenia postupu podľa čl. 154b ods. 1 Ústavy SR nemohla zákonná sudkyňa od uvedeného dňa vo veci sp. zn. 8 C 1163/94 konať.*“

Dňa 1. júla 2002 bol vyžiadaný od Okresného súdu v Trnave spis sp. zn. 11 D 1009/99 a od Správy katastra Trenčín list vlastníctva ohľadom parc. č. 843 (záhrada) o výmere 201 m² a parc. č. 844 (dom s dvorom) o výmere 356 m² nachádzajúcich sa v katastrálnom území Trenčianske Teplice.

Dňa 1. júla 2002 Správa katastra Trenčín doručila súdu listy vlastníctva č. 843 a č. 844, na ktorých sú uvedené parcely zapísané.

Dňa 19. júla 2002 Okresný súd v Trnave oznámil súdu, že spis sp. zn. 11 D 1009/99 nemôže zaslať, pretože je pripojený k veci, ktorá dosiaľ nie je skončená.

Dňa 8. augusta 2002 bol kancelárii okresného súdu daný pokyn, aby od Správy katastra Trenčín vyžiadala spis č. V 1124/01.

Dňa 26. septembra 2002 Správa katastra Trenčín zaslala súdu fotokópiu spisu vkladového konania vedeného pod č. V 1124/2001.

Zo 7. októbra 2002 sa nachádza v spise ďalší úradný záznam JUDr. G. J. s poznámkou: „*sudkyňa vymenovaná za sudcu bez časového obmedzenia dňa 4. 10. 2002.*“

Dňa 12. mája 2003 sa uskutočnil vo veci výsluch sťažovateľov, ktorí uviedli, že trvajú na svojom návrhu na rozšírenie žalobného petitu o alternatívny petit, tak ako to uviedli vo svojom návrhu doručenom okresnému súdu 2. marca 1998. Ohľadne okruhu účastníkov na strane žalovaného uviedli, že po nahliadnutí do spisu písomne v lehote do 10 dní oznámia súdu, koho žiadajú pripustiť do konania ako ďalšieho žalovaného.

Dňa 26. mája 2003 právny zástupca sťažovateľov oznámil súdu, že zatiaľ nenavrhujú vstup ďalšieho účastníka do konania.

Dňa 10. júna 2003 okresný súd uznesením č. k. 8 C 1163/1994-163 pripustil do konania na strane žalobcov sťažovateľov a G. M., pripustil zámenu účastníkov na strane žalovaného tak, že z konania vystúpi doterajší odporca Slovenské liečebné kúpele, š. p., Trenčianske Teplice a na jeho miesto vstúpi M. S., T. T., a napokon súd pripustil zmenu žalobného petitu.

Dňa 10. júla 2003 podala proti uvedenému uzneseniu odvolanie M. S.

Dňa 16. júla 2003 bol spis doručený Krajskému súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“), aby rozhodol o odvolaní proti uzneseniu okresného súdu č. k. 8 C 1163/1994-163.

Dňa 23. októbra 2003 krajský súd uznesením č. k. 17 Co 136/03-175 odvolanie proti uzneseniu okresného súdu č. k. 8 C 1163/1994-163 z 10. júna 2003 odmietol.

Dňa 5. novembra 2003 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 7. novembra 2003 konajúca sudkyňa dala kancelárii okresného súdu pokyn, aby uznesenie krajského súdu č. k. 17 Co 136/03-175 bolo doručené účastníkom konania.

Dňa 25. februára 2004 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 27. február 2004 za účelom vyhlásenia rozsudku.

Dňa 27. februára 2004 bol vo veci vyhlásený rozsudok, ktorý ešte nenadobudol právoplatnosť.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak

porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 146/03).

Judikatúra ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy (a obdobne aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru), sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam vedenom pod sp. zn. 8 C 1163/94, v ktorom sťažovatelia vystupujú ako žalobcovia, dochádza k porušovaniu ich práva na

prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že sťažovatelia, ktorí sa stali účastníkmi napadnutého konania na základe univerzálnej sukcesie, môžu uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prieťahov aj pre štádium konania, v ktorom bola účastníčkou konania ich nebohá manželka, resp. matka R. W. (pozri mutatis mutandis I. ÚS 52/01 alebo I. ÚS 219/03).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o určení vlastníctva k nehnuteľnostiam v napadnutom konaní môže skutočne predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci najmä s nutnosťou riešenia viacerých predbežných otázok, avšak vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho priebehu a doteraz dosiahnutých výsledkov ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali existujúci takmer desaťročný priebeh konania jeho zložitnosťou. Táto dĺžka konania je celkom zjavne neprimeraná.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov, resp. ich právnej predchodkyne v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prieťahom. Námietky predsedníčky okresného súdu o tom, že žalobkyňa a jeho právny zástupca sa nezúčastnili na viacerých pojednávaniach a prispeli tak k prieťahom v napadnutom konaní, nemožno akceptovať, pretože neúčast' žalobkyne na pojednávaniach bola vždy ospravedlnená (vážne zdravotné dôvody, hospitalizácia), a pokiaľ ide o jej právneho zástupcu treba uviesť, že predvolanie na pojednávanie na 15. jún 1999 mu bolo skutočne doručené iba deň pred týmto pojednávaním, takže postup súdu nezodpovedal ustanoveniu § 115 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, a preto odročenie tohto pojednávania nemožno pripísať na vrub právnomu zástupcovi sťažovateľov. Rovnako predkladanie návrhov napr. na rozšírenie účastníkov konania nekvalifikuje ústavný súd ako skutočnosť, ktorá spôsobila zbytočné prieťahy v konaní. Podľa právneho názoru ústavného súdu využitie možností daných

sťažovateľovi procesnými predpismi (napr. Občianskym súdnym poriadkom) na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prieťahy (napr. I. ÚS 31/01).

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a predovšetkým poukazuje na to, že napadnuté konanie sa začalo 31. augusta 1994 a bez právoplatného rozhodnutia trvá už takmer desať rokov. Na túto skutočnosť nebolo možné neprihliadnuť, najmä keď okresný súd bol v napadnutej veci od 6. septembra 1994 do 9. januára 1995 (štyri mesiace), od 9. decembra 1996 do 3. júna 1999 (dva roky a päť mesiacov), od 9. septembra 1999 do 1. júla 2002 (dva roky a deväť mesiacov) a od 7. októbra 2002 do 12. mája 2003 (sedem mesiacov) bez akýchkoľvek zákonných alebo iných dôvodov v podstate nečinný. Okresný súd napr. v období od 9. septembra 1999 do 1. júla 2002 okrem zadovážovania svojho spisu sp. zn. 8 C 1639/93 nevykonal žiadny úkon, pričom vrátenia tohto spisu sa ešte aj 24. marca 2000 domáhal na generálnej prokuratúre, hoci tento spis sa už od 9. decembra 1996 nachádzal v spisovni okresného súdu. Na okresnom súde teda vyše šesť rokov neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia počas súdneho konania nachádzajú, čo je základným účelom práva zaručeného v citovaných článkoch ústavy a dohovoru (pozri napr. I. ÚS 41/02). Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu a vzhľadom na to, že ani v ďalších obdobiach neboli vo veci vykonané efektívne úkony smerujúce k odstraňovaniu právnej neistoty sťažovateľov (napr. o návrhu žalobkyne na zmenu účastníka na strane žalovaného a zmenu petitu žalobného návrhu z 2. marca 1998 rozhodol okresný súd až 10. júna 2003), ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k prieťahom, ktoré neboli spôsobené zložitou vecou ani správaním účastníkov konania, ale postupom okresného súdu.

Pokiaľ ide o údajnú „personálnu poddimenzovanosť“ okresného súdu, ústavný súd už v podobných súvislostiach opakovane vyslovil (pozri napr. I. ÚS 23/03 a v ňom cit. predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len

dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí – a teda vykonanie spravodlivosti – bez zbytočných prieťahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkom súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobu obmedzenú personálne kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03). Medzi okolnosťami, ktorými nečinnosť okresného súdu po dobu viac ako šiestich rokov vysvetlila jeho predsedníčka, ústavný súd nezistil žiadnu takú skutočnosť, na ktorú by v súlade s jeho doterajšou judikatúrou bolo možné prihliadnuť (napr. II. ÚS 48/96, I. ÚS 28/01, I. ÚS 108/02).

Ústavný súd preto dospel k záveru, že namietané prieťahy boli v rozhodujúcej miere spôsobené postupom okresného súdu. Zistenú nečinnosť okresného súdu v dĺžke viac ako šiestich rokov bolo preto v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu potrebné považovať za „zbytočný prieťah“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. Vzhľadom na to, že okresný súd 27. februára 2004 vyhlásil vo veci rozsudok, neprichádzalo do úvahy v okolnostiach danej veci rozhodnutie podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadostučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovatelia požadovali priznať primerané finančného zadosťučinenie každý z nich vo výške 100 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľov. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov, najmä na opakované dlhodobé obdobia nečinnosti okresného súdu považuje za primerané každému vo výške 60 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľov si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom, ktoré vyčíslil celkove vo výške 10 504 Sk, teda nižšou sumou, než ktorú priznáva sťažovateľom vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“).

Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je odôvodnená aplikácia ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, že uplatnená náhrada trov za poskytovanie právnych služieb neprevyšuje jej výšku stanovenú vyhláškou, a preto uložil okresnému súdu povinnosť zaplatiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľov v sume 10 504 Sk.

Z týchto dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 3 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2004